

Kansallisen ennallistamissuunnitelman lainsäädäntöryhmän asettaminen

Asettaminen

Ympäristöministeriö on tänään asettanut hankkeen EU:n ennallistamisasetuksesta aiheutuvien lainsäädännöllisten tarpeiden tunnistamiseksi ja valmistelemiseksi. Hankkeessa asetetaan eri ministeriöiden virkamiehistä koostuva lainsäädäntöryhmä, jonka tehtävänä on laatia heikentämättömyysvelvoitteeseen liittyvä hallituksen esitys sekä tunnistaa kansallisen ennallistamissuunnitelman toimeenpanoon liittyvät lainsäädäntötarpeet.

Toimikausi

Hankkeen toimikausi 16.06.2025-31.08.2027

Tausta

Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus luonnon ennallistamisesta (EU) 2024/1991 julkaistiin 29.7.2024 ja se tuli voimaan 18.8.2024. EU:n ennallistamisasetus toimeenpanee EU:n biodiversiteettistrategiaa, jonka tavoitteena on pysäyttää luontokadon eteneminen ja kääntää luonnon monimuotoisuuden kehitys paranevaksi vuoteen 2030 mennessä.

Ennallistamisasetuksen toimeenpanoa varten kunkin jäsenvaltion tulee laatia kansallinen ennallistamissuunnitelma ja toteuttaa tarvittavat esiselvitykset ja vaikutusarviot niiden ennallistamistoimenpiteiden määrittämiseksi, jotka ovat tarpeen asetuksen 4–13 artiklassa säädettyjen ennallistamistavoitteiden saavuttamiseksi sekä unionin yleisten tavoitteiden saavuttamisen edistämiseksi ottaen huomioon uusin tieteellinen näyttö. Ennallistamisasetuksen 16 artiklan mukaan jäsenvaltion tulee toimittaa komissiolle luonnos kansallisesta ennallistamissuunnitelmasta viimeistään 1.9.2026. Asetuksen 17 artiklan 1 kohdan mukaan komissiolla on oikeus esittää kuuden kuukauden kuluessa ehdotuksen saamisesta jäsenvaltiolle mahdolliset huomionsa ehdotuksesta ja jäsenvaltion on mainitun artiklan 5 kohdan mukaan otettava komission mahdolliset havainnot huomioon lopullisessa kansallisessa ennallistamissuunnitelmassaan. Kansallinen ennallistamissuunnitelma on ennallistamisasetuksen kyseisen artiklan 6 kohdan mukaan viimeisteltävä, julkaistava ja toimitettava komissiolle kuuden kuukauden kuluessa komission havaintojen vastaanottamisesta.

Ennallistamisasetuksen toimeenpano edellyttää välittömiä ja kansallisen ennallistamissuunnitelman toimeenpanoon liittyviä välillisiä lainsäädäntömuutoksia. Vaadittujen lainsäädäntömuutosten

Postiosoite
Postadress
Postal Address
Ympäristöministeriö

Käyntiosoite
Besöksadress
Office

Puhelin
Telefon
Telephone

Faksi
Fax
Fax

s-posti, internet
e-post, internet
e-mail, internet

kiireellisyys ja siten valmistelu- ja toimeenpanoaikataulu vaihtelevat. Kiireellisimpiä ovat asetuksen edellyttämät välittömät lainsäädäntötarpeet, eli valmisteilla oleva luonnonsuojelulain (9/2023) muutos (YM062:00/2024), joka koskee ennallistamissuunnitelman valmistelua ja hyväksyntää. Lisäksi ennallistamisasetuksen toimeenpano edellyttää kiireellisiä muutoksia lainsäädäntöön 4 artiklan 11 ja 12 kohdan sekä 5 artiklan 9 ja 10 kohdan mukaisen hyvän tilan heikentämättömyysvelvoitteen sekä 4 artiklan 13 kohdan mukaisen joustavan soveltamisen sekä edellä mainittuja lainkohtia koskevien seuranta- ja raportointivelvoitteiden osalta.

Asetuksen 4 artiklan 12 kohdan mukaan jäsenvaltion on pyrittävä ottamaan käyttöön tarvittavat toimenpiteet heikentämättömyysvelvoitteen toimeenpanemiseksi viimeistellyn kansallisen ennallistamissuunnitelman julkaisuun eli viimeistään 1.9.2027 mennessä.

Ennallistamisasetuksen tavoitteiden saavuttaminen edellyttää jäsenvaltioilta kansallisessa ennallistamissuunnitelmassa määriteltäviä kansallisia toimia. Nämä toimet voivat olla lainsäädännöllisiä tai edellyttää lainsäädännön muutoksia. Ennallistamisasetuksen 15 artiklan 3 kohdan q alakohdan mukaan jäsenvaltion tulee sisällyttää ennallistamissuunnitelmaan tiedot säännöksistä, joilla varmistetaan 4–12 artiklassa tarkoitettujen ennallistamistoimenpiteiden jatkuvat, pitkäaikaiset ja kestävät vaikutukset.

Sekä asetuksen toimeenpanosta aiheutuvat välittömät että kansallisen ennallistamissuunnitelman toimeenpanoa koskevat välilliset lainsäädäntötarpeet tulevat tarkentumaan osana kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelua (YM055:00/2024).

Heikentämättömyysvelvoitteeseen liittyvät lainsäädäntötarpeet

Ennallistamisasetuksen 4 artiklassa asetetaan maa- ja sisävesialueiden tilan parantamista koskevat tavoitteet ja 5 artiklassa meriluonnon tilan parantamista koskevat tavoitteet. Tavoitteet koskevat ennallistettavia ja palautettavia alueita sekä niiden määrää ja laatua. Ennallistamis- ja palauttamistavoitteiden lisäksi jäsenvaltioita koskee 4 artiklan 11 ja 12 kohdan sekä 5 artiklan 9 ja 10 kohdan mukainen hyvän tilan heikentämättömyysvelvoite. Jäsenvaltion on ensisijaisesti varmistettava, että asetuksen liitteen I ja II luontotyyppien ja asetuksen tarkoittamien lajien elinympäristöjen tila paranee jatkuvasti, kunnes hyvä tila tai elinympäristön riittävä laatu on saavutettu. Heikentämättömyysvelvoite edellyttää, että tilanteessa, jossa luontotyyppin hyvä tila tai elinympäristön riittävä laatu on saavutettu, jäsenvaltion on pyrittävä varmistamaan, että ne eivät merkittävästi heikkene. Heikentämättömyysvelvoite koskee ennallistettujen alueiden lisäksi Natura 2000 -alueita sekä osaa luontotyyppien esiintymistä, joilla ei ole toteutettu ennallistamistoimenpiteitä.

Jäsenvaltioilla on ollut ennallistamisasetuksen 4 artiklan 13 kohdan mukaan mahdollisuus ilmoittaa komissiolle aikomuksestaan soveltaa heikentämättömyysvelvoitetta 4 artiklassa tarkoitettujen luontotyyppien ja lajien osalta luonnonmaantieteellisen alueen tasolla kunkin luontotyyppin ja lajin elinympäristön osalta. Ilmoitus on tullut tehdä kuuden kuukauden kuluessa ennallistamisasetuksen voimaantulosta eli viimeistään 19.2.2025.

Suomi on 30.01.2025¹ ilmoittanut ottavansa käyttöön 4 artiklan 13 kohdan mukaisen joustavan soveltamisen. Heikentämättömyysvelvoitteen joustava soveltaminen edellyttää, että Suomi toteuttaa saman luonnonmaantieteellisen alueen sisällä hyvittäviä toimenpiteitä, joilla korvataan ennallistetun luontotyyppin tai lajin esiintymispaikan, ennallistamattoman hyvässä tilassa olevan luontotyyppin tai asetuksen 4 artiklan 13 kohdan yleistavoitteen kannalta tärkeän luontotyyppin esiintymän merkittävä heikentäminen ja hävittäminen. Joustavan soveltamisen edellytyksenä on, että heikentävälle toimenpiteelle tai hankkeelle ei ole vaihtoehtoa.

Kun jäsenvaltio on ilmoittanut ottavansa käyttöön 4 artiklan 13 kohdan mukaisen joustavan soveltamisen, sen on esittävä ennallistamissuunnitelmassaan 15 artiklan 3 kohdan g alakohdan mukaiset tiedot hyvittävien toimenpiteiden järjestelmästä sekä luontotyyppien ja lajien elinympäristöjen heikentymistä ja hyvittäviä toimenpiteitä koskevasta seurannasta ja raportoinnista. Heikentämättömyysvelvoitteen joustavaan soveltamiseen liittyvät asetuksen 20.1.j, 21.1 ja 21.2.b artiklan mukaiset seuranta- ja raportointivelvoitteet.

¹ <https://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=3143>

Voimassa olevassa luonnonsuojelulaissa, vesilaissa ja metsälaissa on säännöksiä, jotka osittain turvaavat eräitä ennallistamisasetuksen 4 artiklassa tarkoitettujen luontotyyppien esiintymiä asetuksen tarkoittamalta merkittävältä heikentymiseltä. Ne eivät kuitenkaan kata kaikkia luontotyyppejä, joten hankkeen tavoitteena on tunnistaa ennallistamisasetuksen heikentämättömyysvelvoitteen ja sen joustavan soveltamisen toimeenpanoon ja seurantaan liittyvät lainsäädäntötarpeet. Hankkeessa laaditaan esitys heikentämättömyysvelvoitetta koskevista lainsäädännöllisistä muutoksista, joilla varmistetaan heikentämättömyysvelvoitteen ja sen mukaisen seurantavelvoitteen toimeenpano ennallistamisasetuksen edellyttämällä tavalla.

Tavoitteet, tehtävät ja tuotokset

Tavoitteet: Hankkeen tavoitteena on laatia heikentämättömyysvelvoitteen soveltamista koskeva hallituksen esitys ja tukea ennallistamissuunnitelman valmistelua ja vahvistaa sen toimeenpanoa tunnistamalla varhaisessa vaiheessa suunnitelman toimeenpanoon liittyvää lainsäädäntöä ja sen mahdollisia muutostarpeita.

Tehtävät: Hankkeessa asetettavalla lainsäädäntöryhmällä on kaksi tehtävää, jotka osaltaan tukevat ennallistamisasetuksen toimeenpanoa sekä kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelua ja sen myöhempää toimeenpanoa.

Tehtävä 1: Heikentämättömyysvelvoitteeseen liittyvän hallituksen esityksen valmistelu

Hankkeessa laaditaan hallituksen esitys ennallistamisasetuksen 4 artiklan 11 ja 12 kohdan sekä 5 artiklan 9 ja 10 kohdan mukaisen hyvän tilan heikentämättömyysvelvoitteen sekä 4 artiklan 13 kohdan mukaisen joustavan soveltamisen sekä edellä mainittuja lainkohtia koskevien seuranta- ja raportointivelvoitteiden toimeenpanosta.

Lainsäädäntöryhmä valmistelee vaihtoehtotarkastelun heikentämättömyysvelvoitteen täytäntöönpanoa koskevasta lainsäädännöstä teemaryhmille 1 ja 2 jotka vastaavat ennallistamisasetuksen 4 ja 5 artiklan toimeenpanosta. Vaihtoehtotarkastelun pohjalta lainsäädäntöryhmä valmistelee vuorovaikutuksessa teemaryhmien kanssa ehdotuksen projektiryhmälle tarvittavista lainsäädännön muutoksista. Heikentämättömyysvelvoitetta koskeva hallituksen esitys laaditaan projektiryhmän hyväksymän ehdotuksen pohjalta.

Vastuu hallituksen esityksen laatimisesta on ympäristöministeriöllä, jota hankkeessa asetettava lainsäädäntöryhmä tukee. Lainsäädäntöryhmä koordinoi hallituksen esityksen osioiden tuottamista eri ministeriöiden kesken. Kukin ministeriö vastaa omaa hallinnonalaansa koskevan sisällön tuottamisesta osaksi hallituksen esitystä.

Heikentämättömyysvelvoitteen täytäntöönpanoa koskee ennallistamisasetuksessa asetettu määräaika, jonka mukaan jäsenvaltion on pyrittävä ottamaan käyttöön tarvittavat toimenpiteet heikentämättömyysvelvoitteen toimeenpanemiseksi viimeistellyn kansallisen ennallistamissuunnitelman julkaisuun eli viimeistään 1.9.2027 mennessä. Heikentämättömyysvelvoitteen joustavaa soveltamista koskeva seuranta tulee aloittaa heti sen jälkeen, kun jäsenvaltio on toimittanut komissiolle joustavaa soveltamista koskevan ilmoituksen. Suomen osalta tämä tarkoittaa, että seuranta on tullut aloittaa helmikuussa 2025.

Huomioiden edellä mainittu määräaika heikentämättömyysvelvoitteen käyttöönottamiseksi, sen soveltamista koskeva lainsäädäntöesitys tulisi toimittaa eduskuntaan viimeistään vuoden 2026 lokamarraskuun aikana, jotta eduskunta ehtii käsitellä sen asetuksen mukaisessa aikataulussa ennen huhtikuussa 2027 järjestettävien eduskuntavaalien aiheuttamaa istuntotaukoa.

Tehtävä 2: Ennallistamissuunnitelman toimeenpanoon liittyvien lainsäädäntötarpeiden tunnistaminen

Lainsäädäntöryhmä seuraa kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelua ja teemaryhmien tunnistamia lainsäädäntötarpeita sekä tuo itse tunnistamia tai muutoin esille tuotuja lainsäädäntötarpeita ennallistamissuunnitelman teemaryhmille arvioitavaksi. Lainsäädäntöryhmä tekee yhteistyötä teemaryhmien kanssa ja tunnistaa eri hallinnonaloille kohdistuvia lainsäädännöllisiä muutostarpeita

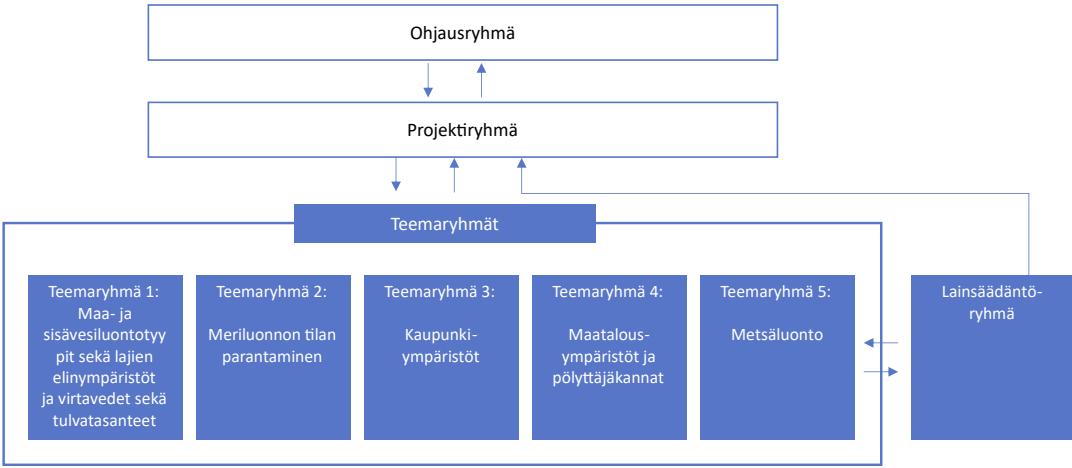
sekä tuottaa vaihtoehtoistarkasteluista toimenpiteiden edellyttämistä eri lainsäädännöllisistä muutoksista. Lainsäädäntöryhmä koostaa esityksen työssä tunnistetuista lainsäädännön muutostarpeista.

Edellä kuvatun työn pohjalta lainsäädäntöryhmä tiivistää myös esityksen ennallistamisasetuksen 15 artiklan 3 kohdan q alakohdassa tarkoitetuista säännöksistä, joilla osaltaan pyritään varmistamaan kansallisen ennallistamissuunnitelman toimenpiteiden jatkuvat ja pitkäkestoiset vaikutukset. Komission annettua ennallistamisasetuksen 17 artiklan 4 kohdan mukaiset havaintonsa kansallisen ennallistamissuunnitelman luonnoksesta teemaryhmät ja lainsäädäntöryhmä arvioivat tarvetta täydentää esitystä.

Organisointi

Toimikausi: 16.06.2025-31.08.2027

Lainsäädäntöryhmä koostuu valtioneuvoston virkamiehistä, jotka ovat ensisijaisesti keskeisten hallinnonalojen juristeja. Hankkeessa asetettava lainsäädäntöryhmä tukee kansallisen ennallistamissuunnitelman valmistelua (YM055:00/2024) ja siitä vastaavia teemaryhmiä (kuva 1) lainsäädännöllisten keinojen tunnistamisessa ja tuottaa tarvittavat ehdotukset ja esitykset projektiryhmälle, jonka tehtävänä on koordinoida teemaryhmien työtä ja ohjata selvitysten laatimista. Lainsäädäntöryhmän tehtävänä on seurata teemaryhmien tunnistamia lainsäädäntötarpeita ja edistää sekä koordinoida niihin liittyvää valmistelua. Lisäksi lainsäädäntöryhmä voi tuoda keskeisiksi katsomiaan lainsäädäntöön liittyviä tarpeita tai muita näkökohtia teemaryhmien kuultavaksi.

Kuva 1, Lainsäädäntöryhmän suhde kansallisen ennallistamissuunnitelman valmisteluun

Puheenjohtaja

Lainsäädäntöjohtaja Johanna Korpi, ympäristöministeriö

Jäsenet

Lainsäädäntöneuvos Leila Suvantola, ympäristöministeriö

Lainsäädäntöneuvos Erja Werdi, ympäristöministeriö

Ympäristöneuvos Antti Irjala, ympäristöministeriö

Hallitussihteeri Karin Cederlöf, maa- ja metsätalousministeriö

Hallitussihteeri Noora Herranen, maa- ja metsätalousministeriö, 1.9.2025 alkaen

Erityisasiantuntija Mari Pihalehto, oikeusministeriö

Erityisasiantuntija Atro Andersson, valtiovarainministeriö

Johtava asiantuntija Teo Kangaspunta, työ- ja elinkeinoministeriö

Sihteeri

Erityisasiantuntija Iris Mäntylä, ympäristöministeriö

Lainsäädäntöryhmän sisäisestä työjärjestyksestä päätetään hankkeen edetessä. Tehtävän 1 tehokas edistäminen saattaa edellyttää lainsäädäntöryhmän sisäisen tiiviimmän kokoonpanon muodostamista joustavan ja nopean työskentelyn mahdollistamiseksi. Laaja-alaisempi tehtävä 2 puolestaan hyötyy laajemmasta kokoonpanosta. Lainsäädäntöryhmä voi kuulla asiantuntijoita työnsä aikana. Ryhmä nimeää tarpeen mukaan varapuheenjohtajan keskuudestaan.

Hankkeen jäsenten nimi- ja organisaatiotiedot sekä rooli ja toimikausi hankkeessa julkaistaan valtioneuvoston hankesivuilla hankkeen toimikauden ajaksi.

Laki miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta

Tasa-arvolain (609/1986) 4 a § edellyttää, että nimitettävissä valmisteluelimissä tulee olla sekä naisia että miehiä kumpiakin vähintään 40 prosenttia, jollei erityisistä syistä muuta johdu.

Ympäristöministeriö on pyytänyt nimeämispyyntönsä maa- ja metsätalous-, oikeus-, valtionvarain- ja työ- ja elinkeinoministeriöitä ehdottamaan molempia sukupuolia kiintiösäännöksen toteuttamiseksi. Ministeriöistä valtiovarainministeriö ehdotti vain miesedustajaa ja työ- ja elinkeinoministeriö ehdotti edustajaksi molempien sukupuolien edustajia. Maa- ja metsätalousministeriö sekä oikeusministeriö ehdottivat ainoastaan naisedustajaa tai -edustajia. Nimeämispyyntönsä perusteella saadut ehdotukset edustajista eivät täyttäneet tasa-arvolain mukaista kiintiösäännöstä, mistä johtuen ympäristöministeriö pyysi maa- ja metsätalousministeriötä sekä oikeusministeriötä varmistamaan, että ministeriöllä ei tosiasiallisesti ole ehdottaa miespuolista edustajaa ehdotetun naisedustajan lisäksi. Ympäristöministeriön tiedusteluun oikeusministeriö on ilmoittanut 27.5.2025, että ministeriöllä ei ole ennallistamista koskevaan lainsäädäntöön perehtynyttä miesehdokasta, jonka työtilanne sallisi työryhmätyöhön osallistumisen. Maa- ja metsätalousministeriön nimeämisesityksessä todettiin, että ei ole mahdollista ehdottaa miesedustajaa, koska nimeämisessä on otettu huomioon edustajien laaja-alainen asiantuntemus lainsäädäntöryhmän työhön liittyvissä asioissa. Ryhmää koskevia nimeämisiä uudelleenarvioitiin sisäisesti myös ympäristöministeriössä. Ympäristöministeriöllä ei ole vesien- ja merenhoidon lainsäädäntöön tai luonnonsuojelulainsäädäntöön perehtynyttä miespuolista edustajaa, mutta kestävä rakentamisen ja asumisen alueidenkäyttökysikkö pystyi ehdottamaan miesedustajaa, jolla on sekä ennallistamisasetuksen että lainvalmistelun asiantuntemus, vaikka hän ei ole juristi.

Lainsäädäntöryhmän asettamispäätös ei täytä tasa-arvolain 4 a §:n vaatimusta vähintään 40 prosentin sukupuoliosuudesta. Koska työryhmän jäsenyys edellyttää ministeriön virkasuhdetta ja lainvalmistelu- ja ennallistamisasetuksen asiantuntemusta, eikä ministeriöillä ole mahdollisuutta esittää miespuolista ehdokasta työryhmän jäseneksi, ympäristöministeriö katsoo, että käsillä on naisten ja miesten tasa-arvosta annetun lain 4 a §:n 1 momentin tarkoittama erityinen syy poiketa kiintiösäännöstä.

Kustannukset ja yleiset määräykset

Työ tehdään virkatyönä ja kukin ministeriö vastaa kustannuksista omalta osaltaan.

Ylijohtaja

Tarja Haaranen

Ympäristöneuvos

Päivi Gummerus-Rautiainen

Jakelu

YM Ympäristöministeriö, Johanna Korpi
OM Oikeusministeriö
OM YOO Yksityisoikeus ja maksukyvyttömyys, Mari Pihalehto
TEM Työ- ja elinkeinoministeriö
VM Valtiovarainministeriö
MMM Maa- ja metsätalousministeriö
MMM LVO Oikeudellinen yksikkö, Karin Cederlöf
VM BO Finanssipolitiikan valmistelun ja analyysin yksikkö, Atro Andersson
TEM IYR Teollisuuspolitiikka, Teo Kangaspunta
YM KERA Alueidenkäytön suunnittelu, Antti Irjala
YM VELO Luonnon monimuot. ja luonnonarvorahoitus, Leila Suvantola
YM VELO Vesien- ja mertensuojelu, Erja Werdi

Tiedoksi

VN/13123/2025-YM-10

Seuraavat henkilöt ovat allekirjoittaneet tämän asiakirjan sähköisesti /

Följande personer har undertecknat denna handling elektroniskt /

This document has been signed electronically by the following persons: